

Avusturya'da Yaşayan Müslümanlarda 7 Ekim Sonrasında İslamofobi Algısı*

Kenan SEVİNÇ**

Selahattin AKTİ***

Yasin TECER****

Öz: Bu çalışma, Avusturya'da yaşayan Müslüman Türklerin, 7 Ekim 2023 olayları sonrası İslamofobik vakalardaki artışa dair algılarını, algılanan İslamofobi düzeylerini ve İslamofobik vaka çeşitlerindeki artışa ilişkin algıları ele almaktadır. Araştırmada, Avusturya'da yaşayan Müslüman Türklerin İslamofobi algılarının betimlenmesi amaçlanmıştır. Veriler tarama tekniği ile toplanmıştır. Hazırlanan çevrimiçi anket formu, kolay örnekleme (convenience) ve kartopu örnekleme yöntemiyle bulunan katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmaya Avusturya'da yaşayan 18 yaş üstü Müslüman Türkler katılmışlardır. Veriler Eylül-Ekim 2024'te toplanmış ve toplam 343 kişi araştırmaya dâhil olmuştur. Katılımcıların %71'i erkek ve yaş ortalaması 38'dir. Araştırmada katılımcıların algılanan İslamofobi düzeyleri ölçülmüş ve bunun yaş ve sosyo-ekonomik düzey ile anlamlı korelasyon gösterdiği, cinsiyet, eğitim düzeyi ve dindarlıkla anlamlı ilişki göstermediği tespit edilmiştir. Katılımcılarda, örnek vaka türlerinden "parmakla işaret edilme, gösterilme" hariç olmak üzere tümünde artış olduğuna dair bir algı olduğu bulgulanmış, her üç katılımcıdan ikisinin, 7 Ekim sonrasında medya ve siyasi söylemlerde Müslüman ve İslam karşıtlığında artış olduğuna dair bir algıya sahip oldukları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 7 Ekim, Avusturya, Müslüman, Türk, İslamofobi.

Perceived Islamophobia after October 7 among Muslims Living in Austria

Abstract: This study addresses the perceptions of Muslim Turks living in Austria regarding the increase in Islamophobic incidents following the events of October 7, 2023, their perceived Islamophobia levels, and their perceptions regarding the increase in the types of Islamophobic incidents. The study aimed to describe the perceived Islamophobia levels of Muslim Turks living in Austria. The data were collected using the survey technique. The prepared online survey form was delivered to the participants found through convenience sampling and snowball sampling methods. Muslim Turks living in Austria over the age of 18 participated in the study. The data were collected in September-October 2024, and a total of 343 people were included in the study. 71% of the participants were male and the average age was 38. The participants' perceived Islamophobia levels were measured in the study, and it was found that this showed a significant correlation with age and socio-economic level, but did not show a significant relationship with gender, education level, and religiosity. It was found that there was a perception among the participants that there was an increase in all of the sample case types except "pointing the finger, pointing", and it was revealed that two out of every three participants had a perception that there was an increase in anti-Muslim and anti-Islam sentiment in the media and political discourses after October 7.

Keywords: October 7, Austria, Muslim, Turkish, Islamophobia.

* Bu araştırma, *Interkulturelle Studentenvereinigung Wien* tarafından desteklenmiştir.

** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye. kssevinc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6726-9827.

*** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye, selakti@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5464-8740.

**** Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, yasintecer@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5199-7803.

Articles in Theosophia are licensed under a Creative Commons Attribution

Giriş

Doksanlı yıllarda başlayıp 11 Eylül olaylarından sonra tırmanışa geçen İslamofobi, kısaca İslam’a veya Müslümanlara yönelik dışlayıcılık, ayrımcılık, nefret, fiziki veya psikolojik şiddet olarak tanımlanabilir (Lee vd, 2009). İslamofobi, dünyanın birçok yerinde Müslümanların hayatlarını olumsuz etkilemekte, fiziki bütünlüklerine veya mülklerine zarar verilmesinden psikolojik iyi oluş hallerinin zarar görmesine kadar geniş bir yelpazede onlara etki etmektedir. Müslümanların İslamofobik eylemlere ve söylemlere maruz kalmaları için bir yönünü oluştururken, Müslümanların İslamofobiye ilişkin algıları meselenin diğer yönünü oluşturmaktadır. Dışlanma veya ayrımcılığa maruz kalma hissi insanlar üzerinde önemli psikolojik etkilere neden olmaktadır ki “algılanan İslamofobi” (Perceived Islamophobia) düzeyi, bireylerin gündelik yaşamında, yaşam doyumundan hayat memnuniyetine kadar birçok psikolojik değişkenle ilişkilidir (Kunst vd, 2013). Bu nedenle İslamofobinin tırmanışta olduğu bölgelerde Müslümanların algılanan İslamofobi düzeylerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birini Müslümanların oluşturduğu tahmin edilmektedir. Müslüman nüfusun dörtte üçü Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Asya Pasifik’te yer almaktadır. Bu üç bölgenin dışında en büyük Müslüman nüfus Avrupa’dadır. 2009 yılı verilerine göre Avrupa’da 43 milyon Müslüman’ın yaşadığı düşünülmektedir. Balkan ülkelerinde yerel halkların bir parçası olarak uzun zamandır varlıklarını sürdüren Müslümanlar dışında, diğer Avrupa ülkelerindeki Müslümanlar çoğunlukla göçmendir. 2016 yılı verilerine göre Avrupa Birliği ülkelerinde (çoğunlukla göçmen) Müslümanların popülasyonu 26 milyona yaklaşmıştır ki bu oran, AB üyesi ülkelerin nüfusları içinde yaklaşık %5’lik bir dilime tekabül etmektedir. Ancak bu oran, gerek yeni göçmenlerin gelmesi, gerek Müslüman nüfusun çok genç olması (Müslümanların %50’si 30 yaş altındadır), gerekse yüksek doğum oranları nedeniyle (Müslümanların doğum oranı 2,6’dır) artmaya devam etmektedir. 2050 yılı projeksiyonlarına göre Batı ve Kuzey Avrupa’da Müslümanların oranı ortalama %11 civarında olacaktır. Müslümanların en yüksek popülasyona sahip olduğu Avrupa ülkeleri Fransa (5,5 milyon), Almanya (5 milyon), İngiltere (4 milyon), İtalya (2,8 milyon), Hollanda (1,2 milyon) ve İspanya’dır (1 milyon) (Pew, 2009, 2011, 2012, 2017). Diğer Avrupa ülkelerine göre nisbeten daha az Müslüman nüfusa sahip olsa da Avusturya’da azımsanmayacak oranda Türk yaşamaktadır. Avusturya nüfusunun yaklaşık %22’sini farklı bir ülkede doğanlar oluşturmaktadır (Statistics Austria, 2024). Bundesministerium Europäische und Internationale Angelegenheiten’in 2005 yılı raporuna göre Avusturya’da yaklaşık 350.000 Müslüman vardır ve en büyük Müslüman grubu Türkler oluşturmaktadır (134.210 kişi) (BMEIA, 2024). Pew Research Center’in (2017) verilerine göre ise 2016 itibarıyla Avusturya nüfusunun %6,9’unu Müslümanlar oluşturmaktadır ve bu da 600.000 civarındadır. 2050 yılında bu oranın ortalama %10,6 olacağı tahmin edilmektedir.

Müslüman nüfusun Avrupa’da hızla artması, Avrupa’da aşırı sağ siyasetin yükselişi ve 11 Eylül sonrası olaylar, İslamofobik vakaların oranlarındaki hızlı artışı da beraberinde getirmiştir (Fekete, 2009; Minkenberg, 2013; EUMC, 2002). Günümüzde Avrupa genelinde İslam’a ve Müslümanlara yönelik olumsuz tutumlar, ayrımcılık, nefret ve şiddette artış gözlemlenmektedir. Örneğin İngiltere’de halkın %17’si, Fransa’da %33’ü, Almanya’da %50’si ve Hollanda’da %52’si

Müslümanlara olumsuz bakmaktadırlar (Noll, 2010). European Values Study'nin 2000 yılında yapılan araştırmasının verilerine göre Müslümanları komşu olarak görmek istemeyenlerin oranı ülkeden ülkeye %10 ile 20 arasında değişmektedir (FRA, 2017; Strabac ve Listhaug, 2008). Müslümanlara yönelik olumsuz tutumlar zaman zaman eyleme de dönüşmektedir. Müslümanlara yönelik eylemlere bakıldığında sözlü veya fiziki müdahalelerin olduğu görülmektedir. Bu eylemler arasında, raporlara yansıdığına göre, sözlü taciz, fiziki saldırı, Vandalizm, ırkçı söylemlerin kullanılması gelmektedir (EUMC, 2002, 2006). Avrupa'da Müslümanların önemli bir kısmını oluşturan Türkler de bu tutum ve eylemlere maruz kalmaktadırlar ki 2011-2016 arasında Türklere yönelik nefret suçlarında %20 artış gözlemlenmiştir (Anadolu Ajansı, 2017).

Avusturya özelinde bakıldığında, 11 Eylül olaylarından önce, Avusturya'da Müslümanları bir komşu olarak görmek istemeyenlerin oranı %24,7 iken, 11 Eylül'ün hemen sonrasında bu oranın %38,5'e yükseldiği görülmektedir. Avrupa Komisyonu'nun 2015 raporu, Avusturyalıların önemli bir kısmının Müslümanlarla aynı yerde çalışmaktan hoşnut olmadıklarını göstermektedir. Avusturya'da Müslümanlara yönelik olarak 2015 yılında 156 saldırı rapor edilmiştir. Aşırı sağcıların 2015 yılında 1156 ırkçı suça karıştıkları bildirilmiştir. Avusturya, Avrupa'da aşırı sağın yükselişte olduğu ülkelerin başında gelmektedir. Bununla doğru orantılı olarak da Avusturya'da İslamofobik olaylarda artış beklenmektedir (Sezgin, 2018).

Avusturya'da ırkçılıkla ilgili vakalara ilişkin Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit (ZARA, 2016) tarafından hazırlanan raporda, 2016 yılında 1107 ırkçı vaka tespit edildiği belirtilmiştir. ırkçı vakaların %44'ünde Nazi sembolleri ve sloganları kullanılmış, bu vakaların %33'ü Müslümanlara yönelik olarak gerçekleşmiştir. Uluslararası haber ajanslarının bildirdiği vakalara bakılırsa, vakaların yıllar içinde arttığı görülmektedir (Anadolu Ajansı, 2018). ırkçı ve nefret söylemleri başta sosyal medya olmak üzere medyada kendisine sıkça yer bulabilmektedir. Nitekim Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit, 2016 yılında Avusturya'da 561 nefret içerikli sosyal medya paylaşımı tespit etmiştir. ırkçı saldırılar, farklı milletlerden ve etnik gruplardan bireylere yönelik olabilmektedir, fakat bunlara en fazla maruz kalanların Müslümanlar olduğu görülmektedir. ırkçı saldırılar, sosyal medya gibi kontrolün daha zayıf olduğu alanlarda görüldüğü gibi, mevzuatla sıkı kontrol edilen ve işleyişi düzenlenen devlet kurumlarında dahi görülebilmektedir ki Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit'in raporuna göre ırkçı saldırılar polis merkezlerinde çok sık meydana gelebilmektedir (ZARA, 2016). OSCE'nin (2024), nefret suçu raporuna göre (Tablo 1), Avusturya'da polis tarafından kayıt altına alınan nefret suçlarının sayısı yıllar içinde dramatik bir biçimde artmıştır. Yıllar içinde soruşturmaya tabi tutulan nefret suçu sayılarında da benzer bir artış görülmektedir. Ancak cezalandırılan suç sayısına bakıldığında, polise kaydı yapılmış suçların yalnızca yirmide birinin ceza aldığı görülmektedir.

Tablo-1: Avusturya’da Resmi Kayıtlara Yansıyan Nefret Suçları

Yıl	Polis tarafından kaydedilen nefret suçu sayısı	Soruşturulan	Cezalandırılan
2022	5,865	3,035	272
2021	5,464	4,304	184
2020	156	436	169
2019	125	421	191
2018	307	407	208

Kaynak: OSCE (2024, 2).

Birbirinden bağımsız olarak resmi veya özel birçok kurum tarafından hazırlanan raporlarda, Avusturya’da Müslümanların ayrımcılığa ve nefret söylemlerine maruz kaldıkları ve hatta buna en fazla maruz kalan grup oldukları görülmektedir (Bkz. Amnesty International, 2009; ECRI, 2020; ENAR, 2013). Zivildourage und Anti-Rassismus-Arbeit’in Avusturya’daki ırkçı saldırılara ilişkin 2022 yılı raporunda 1479 ırkçı vaka tespit edildiği belirtilmiş ve bunların türleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- A- **İnternet ortamında:** ırkçı hakaret içeren yorumlar, ırkçı paylaşımlar, alışveriş sitelerinde ırkçı görseller.
- B- **Kamusal alanda:** ırkçı tacizler, aşağılama
- C- **Grafiti çizerek:** Duvarlara gamalı haç çizmek, İslam karşıtı sloganlar çizmek
- D- **Mal ve hizmet alımında:** ırkçı tacizler, mal veya hizmet verirken ayrımcılık yapmak, ev kiralarından ayrımcılığa uğramak, bazı işletmelere alınmama, hizmetin geciktirilmesi, fiziksel saldırı.
- E- **Devlet kurumlarında:** Okulda ırkçı saldırı, Avusturya Ordusu’nda ırkçı saldırı, agresif ve aşağılayıcı davranış.
- F- **Poliste:** Profil oluştururken ırkçı tutum, polis şiddeti, ırkçı ayrımcılık.
- G- **Siyaset ve medya:** Siyasilerin ırkçı söylemleri, radyoda ırkçı şarkıların çalınması, medyada ırkçı söylemler.
- H- **İş yerinde:** Mobbing, dışlanma. (ZARA, 2023).

Yukarıda görüldüğü gibi, birçok sektörde, farklı biçimlerde İslamofobik söylemlere ve eylemlere rastlanmaktadır. İlgili raporda bunun en sık görüldüğü yerin internet ortamı olduğu ifade edilmiştir. İnternet ortamında özellikle çeşitli siyasal ve ideolojik oluşumlar bu söylemin üretilmesinde ve yayılmasında etkili olabilmektedir. Sevinç (2019), Avusturya’da İslamofobinin yükselmesinde siyasetin önemli bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Nitekim Avusturya’da artan göçmen nüfusu, Avrupa genelinde olduğu gibi Avusturya’da da göçmen karşıtı bir retorik’in siyasi enstrümana dönüşmesini beraberinde getirmiştir. Göçmenlerle ilgili politikalar, siyasi partilerin söylemlerinde önemli bir yer işgal etmeye başlamış ve hatta okullarda başörtüsünün yasaklanması, İslami anaokullarının kapatılması zaman zaman gündeme getirilmiş, 2018 yılında ise bazı camiler kapatılmış ve imamlar aileleriyle birlikte sınır dışı edilmiştir.

Avrupa’da ve özelde Avusturya’da Müslümanlara yönelik tutumların olumsuz olduğu ve Müslümanlara yönelik olumsuz tutumların ve İslamofobik vakaların 11 Eylül saldırılarından ve benzer terör eylemlerinden sonra arttığı yukarıda özetlenmiştir. 7 Ekim’de Filistin’de başlayan

süreçte Batı kamuoyu İsrail yanlısı ve Filistin yanlısı olmak üzere ikiye bölünmüştür. Bu bölünmenin ve sıcak gündemin, Batı'da yaşayan Müslümanların gündelik yaşantılarına yansımalarının neler olduğu önemli bir soru işareti olarak karşımızda durmaktadır. Batılı ülkelerde bu süreçte İslamofobik vakalarda bir artış olup olmadığı ve Müslümanların gündelik yaşantılarında İslamofobi algılarının ne düzeyde olduğu merak konusudur. Ayrıca siyasetçilerin söylemlerinde ve medyada İslam ve Müslüman karşıtı söylemlerde bir artış olup olmadığı da soru işareti olarak durmaktadır. İslamofobiyle bireysel ve kurumsal mücadelede bu soruların yanıtlanması önem arz etmektedir. Bu noktada araştırmanın temel soruları şöyle sıralanabilir:

1. Avusturya'da yaşayan Müslümanlar 7 Ekim olaylarından sonra, İslamofobik vakalarda bir artış olduğunu düşünmekte midir?

2. Avusturya'da yaşayan Müslümanların İslamofobi algı düzeyleri nedir?

3. Müslümanlar ne tür İslamofobik vakalarla karşılaşmaktadırlar?

4. 7 Ekim sonrasında, siyasette ve medyada İslamofobik söylemlerde bir artış olmuş mudur?

Bu sorularla ilişkili olarak, araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Avusturya'da yaşayan Müslümanlarda algılanan İslamofobi düzeyi yüksektir.

H2: Katılımcıların çoğu, 7 Ekim'den sonra siyasette İslamofobik söylemin arttığını düşünmektedir.

H3: Katılımcıların çoğunluğu, 7 Ekim'den sonra İslamofobik vakalarda artış olduğunu düşünmektedir.

Yöntem

Bu araştırmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Avusturya'da yaşayan Müslüman Türkler arasında, 7 Ekim'den sonra İslamofobik vakalarda bir artış olup olmadığına ilişkin algıları betimlemek ve ikincisi bu vakaların neler olduğunu göstermektir. Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden tikel tarama (survey) yöntemi kullanılmış ve belirlenen hedef kitlenin tutum ve algıları betimlenmiştir. Hazırlanan çevrimiçi anket formu Avusturya'da yaşayan Müslüman Türklerle ulaştırılarak doldurmaları sağlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırma evrenini Avusturya'da yaşayan 18 yaş üstü Müslüman Türkler oluşturmaktadır. Evrene, kısa süreli olarak Avusturya'da bulunan Müslüman Türk ziyaretçiler dâhil edilmemiştir. Örneklem yöntemi olarak seçkisiz örneklem yöntemlerinden kolay örneklem (convenience) ve kartopu (snowball) yöntemleri kullanılmıştır. Kartopu yöntemi, özel bir evrenden örneklem seçmek gerektiğinde ve örneğin bulunmasının zor olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Oluşturulan anket formu çevrimiçi formatta Müslüman kitle ile paylaşılmıştır. Avusturya'da yaşayan araştırmacı tarafından Müslümanlarla anket formu paylaşılmış ve kartopu yöntemi ile diğer katılımcılara ulaştırılması talep edilmiştir. Ankete toplam 343 kişi giriş yapmış, ancak bunlardan 8'i onam formunu kabul etmedikleri için ankette çıkmışlardır. Anketi 335 kişi tamamlamıştır. Anket formu Türkçe

olarak hazırlanmış ve Eylül 2024’te veriler toplanmıştır.

Tablo-2: Katılımcı profili

		N	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	95	28,4
	Erkek	240	71,6
	Toplam	335	100
<i>Eğitim düzeyi</i>	İlkokul mezunu	9	2,7
	Ortaokul veya dengi okul mezunu	56	16,7
	Lise veya dengi okul mezunu	159	47,5
	2 yıllık üniversite programı mezunu	35	10,4
	Üniversitede bir lisans programından mezun	51	15,2
	Yüksek Lisans (master) derecesine sahip	19	5,7
	Doktora (PhD) derecesine sahip	6	1,8
Toplam	335	100	
<i>Medeni durum</i>	Evli	272	81,2
	Bekâr	55	16,4
	Diğer	8	2,4
	Toplam	335	100
<i>Hayatın çoğu nerede geçti</i>	Avusturya’da	298	89
	Türkiye’de	30	9
	Diğer	7	2,1
	Toplam	335	100
<i>Sosyo-ekonomik düzey</i>	1	10	3
	2	37	11,0
	3	207	61,8
	4	60	17,9
	5	21	6,3
	Toplam	335	100

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerine bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunu (%71,6) erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 38,02’dir (SD=10,86). Eğitim düzeyi açısından en büyük grubu lise veya dengi okul mezunları (%47,5) oluşturmaktadır. Türkiye’de yapılan din psikolojisi araştırmalarında çoğunlukla üniversite öğrencilerinin kullanıldığı ve bu nedenle de katılımcı profillerinin çoğunda yüksek öğrenimlilerin baskın olduğu (Sevinç, 2020) dikkate alındığında, bu araştırmada eğitim düzeyi dağılımının genel popülasyonu daha iyi yansıttığı anlaşılabacaktır. Medeni durum açısından bakıldığında çoğunluğu evliler (%81,2) oluşturmaktadır. Katılımcıların onda dokuzu hayatının çoğunluğunu Avusturya’da geçirmiş bireylerdir. Yaklaşık onda biri ise hayatının çoğunluğunu Türkiye’de geçirmiş ve daha sonra Avusturya’ya yerleşmiş kişilerdir. Sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında ise beşli bir skalada (1- en düşük sosyo-ekonomik düzey, 5- en yüksek sosyo-ekonomik düzey) katılımcıların çoğunluğunun (%61,8) orta sosyo-ekonomik düzeyi işaretlediği görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin ortalaması 3,134’tür (SD=0,80).

Ölçme Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, demografik değişkenleri ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu değişkenler, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni hal, yaşanılan yer ve sosyo-ekonomik düzeydir. Eğitim düzeyi, yedili bir skala şeklinde, ilkokul, ortaokul, lise, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde oluşmaktadır. Gelir düzeyi ölçülürken katılımcılara beşli bir skalada (5- en yüksek gelir düzeyi, 1- en düşük gelir düzeyi) kendilerini nerede gördükleri sorularak gelir düzeyine ilişkin algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara hayatlarının çoğunluğunu nerede geçirdikleri sorulmuş ve Avusturya, Türkiye ve diğer seçeneklerine yer verilmiştir. Bunlara ilaveten bireysel dindarlık algısını tespit etmek üzere, katılımcının dindarlık düzeyini %'li bir skalada (1- hiç dindar değilim, 2- dindar değilim, 3- orta düzeyde dindarım, 4- dindarım, 5- çok dindarım) belirtmeleri istenmiştir.

Araştırmanın başında katılımcıya bu araştırmanın Avusturya'da yaşayan Müslüman Türklere yönelik olduğu bilgisi verilmiş ve bu bilgileri teyit edenler ankete ulaşabilmiştir. Anket formu Türkçe olduğu için katılımcıların uyruklarını tespit etmek üzere ayrı bir soruya yer verilmemiştir.

Algılanan İslamofobi Ölçeği: Kunst ve meslektaşları (2013) tarafından geliştirilen *Algılanan İslamofobi Ölçeği* (PIS), 12 maddeden oluşmaktadır. 5'li Likert tipindeki ölçekte katılımcılar her bir soruyu 5 üzerinden puanlamaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 5 ve en düşük puan 1'dir. Yüksek puanlar İslamofobi algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek iki ayrı çalışma ile geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi sırasında, Avrupa'da yaşayan Türk, Arap, Pakistanlı ve Faslı Müslümanlarla çalışılmıştır. PIS'in algılanan stres ve algılanan ayrımcılıkla, ayrıca etnik kimliklenme ile yüksek pozitif korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçek geliştirilirken, Almanya'da yaşayan Arap ve Türklere, İngiltere'de yaşayan Pakistanlılar ve Fransa'da yaşayan Faslılar katılımcı olmuşlardır. Orijinal formdaki Almanya ifadesi yerine Avusturya ifadesi tercih edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık analizi sonucuna göre Cronbach Alpha değeri ,90 olarak bulunmuştur.

İslamofobik Vaka Formu: İslamofobi literatüründe sıkça karşılaşılan vaka örneklerinden hareketle bir form oluşturulmuş ve katılımcılardan 7 Ekim 2023 sonrasında, listelenen İslamofobik vakalardan hangilerine ne sıklıkta maruz kaldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Her bir vaka için dört cevap seçeneği konulmuştur (azalış gözlemliyorum, değişiklik yok, artış gözlemliyorum, cevap yok/bilmiyorum). Değişiklik yok seçeneği 0, azalış gözlemliyorum -1 ve artış gözlemliyorum +1 olarak puanlanmış, cevap yok seçeneği ise *missing value* olarak girilmiştir. Her bir vaka için cevap ortalaması alınmıştır. 0 puan, vakada herhangi bir artış veya azalış olmadığına ilişkin algıyı gösterirken, 0 ile 1 arasındaki artı puanlar artış olduğuna dair algıyı ve eksi puanlar azalış olduğu algısını gösterecek biçimde yorumlanmıştır. Ayrıca bunlara ilişkin frekans grafiklerine yer verilmiştir. Bu soruya ilaveten açık uçlu bir soru sorularak, katılımcıların kendi vaka tecrübelerini yazmalarını istenmiş ve yazılan tecrübeler içerik analizine tabi tutularak bulgularda raporlanmıştır. Son olarak katılımcılar, 7 Ekim'den sonra medya ve siyasetçilerin söylemlerinde İslam ve Müslüman karşıtlığında bir artış veya azalış olup olmadığını da belirtmişlerdir. Bu soru da vaka örnekleri sorusu gibi puanlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Kişisel bilgi formunda, katılımcıların bireysel dindarlık algılarını tespiti yönelik bir soruya yer verilmiştir. Bu soru beşli bir skalada katılımcının kendi dindarlık düzeyini belirtmesi şeklindedir. Buradan hareketle, *Algılanan İslamofobi Ölçeği* puanlarının ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Betimleyici istatistiklere bakıldığında, dindarlık düzeyinin ortalamasının 4,01 (SD=0,768) olduğu görülmektedir. Bu da katılımcıların dindar bir kitle olduğu anlamına gelmektedir. Algılanan İslamofobi düzeyinde ise puanlar Tablo-3’teki gibi çıkmıştır. Bu sonuçlar katılımcıların ortanın biraz üzerinde (M=3,35 SD=0,87) bir İslamofobi algısına sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo-3: Algılanan İslamofobi düzeyi

	N	Min	Max	Mean	SD
Algılanan İslamofobi düzeyi	335	1,08	5,00	3,3876	,87944

Bu araştırmada ayrıca algılanan İslamofobi düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir (Tablo-4). Yaş ile algılanan İslamofobi düzeyi ilişkisine bakıldığında, yaş arttıkça algılanan İslamofobi düzeyinin azaldığı görülmektedir. Bu konuda daha önce yapılan araştırmalarda bir bulguya rastlanmamıştır. Ancak İslamofobi düzeyi ile yaş arasında pozitif ilişki olduğu bilinmektedir. Avrupa’da yapılan araştırmalarda yaşla birlikte Müslüman ve İslam karşıtlığında artış gözlemlenmiştir (Sevinç, 2019). Sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında ise algılanan İslamofobi düzeyi ile anlamlı pozitif korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça, algılanan İslamofobi düzeyi artmaktadır. Eğitim düzeyi ile dindarlık, algılanan İslamofobi düzeyi ile ilişkili bulunmamıştır. Dindarlık ile algılanan İslamofobinin ilişkili olup olmadığını sorgulamak, dindarlık ile sosyal kimliklenme ve dindarlık ile gruplar arası temas düzeyi arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda kayda değer bir sorgulamadır. Allport’un (1967) klasikleşmiş çalışması, önyargı ile dindarlık arasında pozitif ilişki olduğunu göstermiştir. Dindarlık düzeyi arttıkça diğer dini gruplara yönelik olumsuz tutumlar artmaktadır. Helbling (2014) yaptığı araştırmada dindar Hristiyanların Müslümanlara daha olumsuz baktıklarını tespit etmiştir. Dindarlık arttıkça sosyal kimliklenme düzeyi artmakta ve dış grup üyelerine yönelik olumsuz tutumlar da buna eşlik edebilmektedir (Saroglou ve Cohen, 2013; Ciftci, 2012). Benzer bir durumun Müslümanlar için söz konusu olup olmadığı merak konusudur. Acaba Müslümanlar dindarlık düzeyleri arttıkça kendilerinin daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıkları gibi bir algıya mı kapılmaktadırlar? Yukarıdaki korelasyon analizi sonucu “dindarlar kendilerine yönelik daha fazla İslamofobik ayrımcılık algısına mı sahip”, “dindar oldukları için mi ayrımcılık algılıyorlar” tarzında soruları nispeten cevaplamakta ve dindarlıkla İslamofobi algısının ilişkili olmadığını göstermektedir.

Tablo-4: Algılanan İslamofobinin demografik değişkenlerle ilişkisi

		1	2	3	4	5
1. Algılanan İslamofobi	r	1				
	p					
	N	335				
2. Yaş	r	-,201**	1			
	p	,000				
	N	335	335			
3. Eğitim	r	,025	,055	1		
	p	,649	,319			
	N	335	335	335		
4. Sosyo-ekonomi	r	-,038	,037	,146**	1	
	p	,489	,502	,007		
	N	335	335	335	335	
5. Dindarlık	r	,102	-,114*	,116*	,086	1
	p	,063	,037	,034	,118	
	N	335	335	335	335	335

* p<,01, **p<,05

Araştırmanın iki temel amacından birisi, Avusturya’da yaşayan Müslümanların İslamofobi algısının düzeyini tespit etmektir ki yukarıda bunun normalin biraz üzerinde olduğu gösterilmiştir. İkincisi ise 7 Ekim’den sonra İslamofobik vakalarda bir artış olduğuna dair bir algının olup olmadığı ve hangi vakalarda artış gözlemlendiği sorusuydu. Literatürde sıkça geçen İslamofobik vaka örnekleri listelenerek, katılımcıların 7 Ekim’den sonra bunlarda bir artış gözlemleyip gözlemediklerini belirtmeleri istenmiştir. Artış yok ifadesi “-1” olarak, artış var ifadesi “+1” olarak ve bir artış veya azalış yok ifadesi de “0” olarak puanlanmıştır. Cevap yok veya fikrim yok diyenler ise *missing value* olarak kabul edilmiştir. Bu durumda her bir vaka örneğine ilişkin puanların ortalaması alındığında, artı puanlar vakada artış gözlemlendiği anlamına gelecektir. Aşağıdaki tabloda (Tablo-5) görüldüğü üzere, “parmakla işaret edilme, gösterilme” seçeneği dışındaki tüm seçenekler artı puanlanmıştır. Bu veriler, katılımcıların diğer tüm vaka örneklerinde, 7 Ekim’den sonra bir artış gözlemlendiği anlamına gelmektedir. Artışın en fazla gözlemlendiği vakalar şunlardır: “rahatsız edici düzeyde bakma ve gözleriyle takip etme” (M=0,22), “kaba davranılması” (0,20), “agresif şakalara veya laf çarpıtmalarına maruz kalma” (0,18).

Tablo-5: İslamofobik vakalarda artış düzeyleri

Vaka Örnekleri	N	Min	Max	Mean	SD
1. Rahatsız edici düzeyde bakma ve gözleriyle takip etme	301	-1	1	,22	,586
2. Parmakla işaret edilme, gösterilme	265	-1	1	-,04	,549
3. Agresif şakalara veya laf çarpıtmalarına maruz kalma	282	-1	1	,18	,612
4. Lakap takılması	273	-1	1	,10	,579
5. Hakaret etme, sinirlendirme	289	-1	1	,17	,620
6. Kaba davranılması	301	-1	1	,20	,650
7. Bir işletmede veya devlet kurumunda hizmet verilmemesi veya hizmetin geciktirilmesi	292	-1	1	,12	,577
8. Alay edilmesi	285	-1	1	,11	,602
9. Çekinik ve endişeli bir şekilde davranılması	296	-1	1	,14	,611
10. Aptal muamelesi yapılması	290	-1	1	,16	,628

11. Egzotik bulunma	258	-1	1	,06	,544
12. Fiziksel olarak uzaklaşma, mesafeli durmaya özen gösterme	293	-1	1	,16	,584
13. Fiili, fiziksel şiddete veya şiddet girişimine maruz kalma	275	-1	1	,10	,593
14. Evine veya arabasına zarar verilmesi	265	-1	1	,05	,575
15. Komşuluk ilişkilerinde uzaklaşma ve mesafe konulması	290	-1	1	,03	,602

Bu soruda, verilen vaka örnekleri haricinde, katılımcılara açık uçlu bir soru yöneltilmiş ve listede sıralananlar dışında bir İslamofobik vakaya maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. Verilen cevaplar içerik analizine tabi tutulduğunda, Tablo-6’da görülen vaka türlerinin belirtildiği görülmüş ve bunlar arasında en fazla sözlü taciz veya hakaret tarzı vakalara rastlanıldığı anlaşılmıştır. Buna müteakiben, olumsuz bakma, hor görme, sıcak yaklaşmama ve Müslüman kadınlara yönelik ayrımcılık gelmektedir. Müslüman kadınların, özellikle de başörtüleri nedeniyle daha görünür olmaları, İslamofobik nefret, ayrımcılık ve dışlamaya daha fazla maruz kalmalarını beraberinde getirebilmektedir (Sevinç, 2019). Bu araştırmada da bunu destekleyen bir sonucun elde edildiği söylenebilir. Ancak kadın ve erkeklerin algılanan İslamofobi düzeyleri karşılaştırıldığında iki grup arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

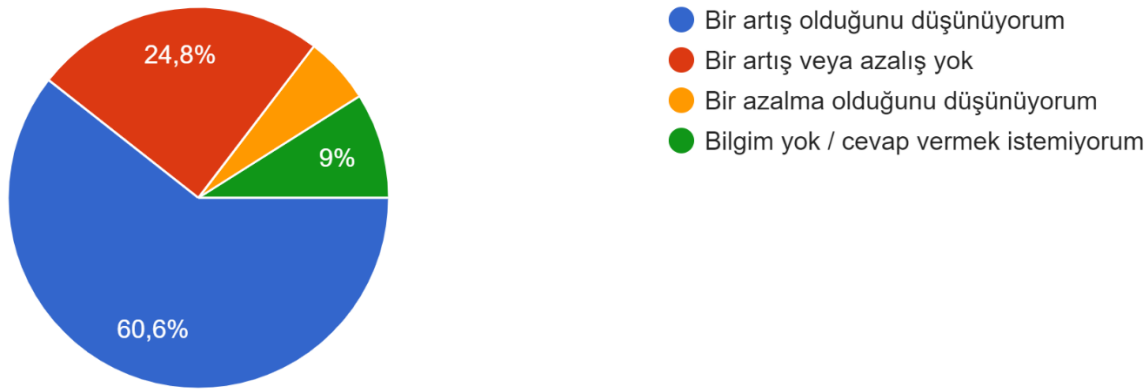
Tablo-6: Diğer vaka örnekleri

Vaka türü	Frekans	%
Sözlü taciz, hakaret	7	19,44
Olumsuz bakma, hor görülme, sıcak yaklaşmama	6	16,67
Müslüman kadınlara yönelik ayrımcılık. Başörtüsüne yönelik olumsuz tutum	6	16,67
Terörle ve şiddetle ilişkilendirme	4	11,11
Okulda ayrımcı muamele	3	8,33
Devlet kurumlarında ayrımcı muamele	3	8,33
İşe almama, işten atılma veya işyerinde mobbing	3	8,33
İslam'a veya Müslümanlara yönelik korku	3	8,33
Fiziksel şiddet	1	2,78
Toplam	36	100,00

Bu araştırmada katılımcılara, özellikle 7 Ekim 2023’ten sonrasını dikkate alarak bir artış gözlemleyip gözlemlemedikleri sorulmuştur. Bu nokta dikkate alındığında 7 Ekim olaylarından sonra bu vakalarda artış olduğuna dair algının etraflıca incelenmesi gerektiği açıktır. Buna neyin neden olduğu ve gerçekten fiili vakalarda, özellikle resmi raporlara yansımış vaka sayılarında bir artış olup olmadığı incelenmelidir. Örneğin İngiltere’de ırkçı ve Müslüman karşıtı vakaları takip eden (monitoring) sivil toplum kuruluşu Tell Mama UK, 7 Ekim 2023’ten itibaren bir yıllık sürede 4971 vaka rapor etmiştir ki bu sayı son 14 yılın en yüksek düzeyidir (Tell Mama UK, 2024). Avusturya özelinde bakıldığında ise EU Fundamental Rights Agency tarafından hazırlanan 2024 yılı raporuna göre Avrupa ülkeleri arasında İslamofobinin en yüksek olduğu ülke Avusturya’dır. 7 Ekim’den sonra Avusturya’da Türklerin %65’i İslamofobinin hedefi olmuştur (FRA, 2024). Benzer şekilde, Avrupa Komisyonu’nun ayrımcılıkla mücadele raporuna göre 7 Ekim 2023’ten sonra Avrupa Birliği’ndeki

Müslümanlara yönelik tehdit ve nefrette artış olmuştur (European Commission, 2024). Bu artışın birçok muhtemel sebebi olabilir. Ancak özellikle Avusturya'da baskın olan siyasi söylemlerin bunda etkisi olması muhtemeldir. Bu nedenle de son olarak katılımcılara, 7 Ekim'den sonra medyada ve siyasetçilerin söylemlerinde İslam ve Müslüman karşıtı söylemlerde bir artış gözlemleyip gözlemlemedikleri sorulmuştur. Bu soruya verilecek yanıtlar da bir önceki soruda olduğu gibi -1 ile +1 arasında puanlanmıştır. Aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir kısmı (%60), medyada ve siyasi söylemlerde İslam ve Müslüman karşıtlığında bir artış olduğunu düşünmektedir. Bu soruya verilen yanıtların ortalamasına bakıldığında ise 0,60 olduğu görülmektedir.

Grafik-1: 7 Ekim'den sonra medya ve siyasetçi söylemlerinde İslam ve Müslüman karşıtlığı

Tablo-7: 7 Ekim'den sonra medya ve siyasetçi söylemlerinde İslam ve Müslüman karşıtlığı

	N	Min	Max	M	SD
07 Ekim 2023'ten sonra, Avusturya'da gerek medyanın gerekse siyasetçilerin ifadelerini göz önünde bulunduracak olursanız, İslam veya Müslüman karşıtı söylemlerde bir artış veya azalış olduğunu düşünüyor musunuz?	305	-1	1	,60	,604

Yukarıdaki sonuca bakıldığında, İslamofobik vakalara maruz kalma ortalamaları en fazla ,22 çıkmışken, İslam ve Müslüman karşıtı söylemlerin arttığına ilişkin ortalama ,60 çıkmıştır ki bu, Avusturya'da yaşayan her 3 Müslümandan ikisinin siyasi bir söylem olarak Müslüman karşıtlığının geliştirildiğini veya körüklendiğini düşündüğünü göstermektedir. Bir algının bir kitlede bu kadar büyük bir oranda paylaşılması kayda değerdir. Avusturya siyasetinde dikkat çekici bir Müslüman karşıtı retorik vardır (Sevinç, 2019). 1912 yılında İslam'ın Avusturya'nın yerleşik dinlerinden biri olarak tanınmasından 2000'li yılların başına kadar Müslümanlara yönelik olumlu politikaları ile bilinen Avusturya, ülkede yaşayan Müslüman topluma karşı hoşgörülü yaklaşmıştır. 2015 öncesine kadar Müslümanların haklarını kısıtlamaya yönelik tartışmaların Avusturya siyasetinde pek fazla yer bulamadığı görülmektedir. Ancak popülist sağ söylemleriyle bilinen Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), İslam'ı önemli bir siyasi söylemin parçası durumuna getirmiştir. Avusturya'da İslam'ın politik bir malzemeye dönüştürülmesini ele alan Hafez ve Heinisch (2024), Avusturya'da yükselen

İslamofobiyi siyasi söylemlerle yakından ilişkilendirmektedir. 7 Ekim’den sonra da bu söylemlerin artarak devam etmesi, Müslümanları daha fazla ayrımcılık, dışlanma ve nefretle karşı karşıya bırakma riskini beraberinde getirmektedir.

Sonuç

7 Ekim 2023’te başlayan ve hala devam eden süreçte, dünyanın farklı bölgelerinde ülkelerin resmi ve ülke haklarının gayri resmi tepkiler geliştirdikleri görülmektedir. Avusturya devleti bu olaylarda ABD, Almanya, İngiltere ve Fransa’yla ortak bir tavır geliştirmiştir. Müslüman haklarının önemli derecede korunduğu ve İslam’ın yerleşik bir din olarak tanındığı, 11 Eylül’den sonra bariz bir İslamofobik artışın gözlemlenmediği Avusturya’da, 7 Ekim’den sonra İslamofobik vakalarda artış olup olmadığı önemli bir sorudur. Bu araştırmada bu soru iki yönüyle ele alınmıştır. Birincisi, Müslümanların İslamofobiyi algılama düzeyleri ve ikincisi de hangi vakalarda artış algıladıklarıdır. Sonuçlar, Avusturya’da yaşayan Müslümanların ortalamanın üzerinde bir İslamofobi algısına sahip olduklarını ve birçok vaka türünde artış olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu artışın nedenlerinin neler olduğu, bu araştırmanın kapsamı dışındadır. Ancak, Avusturya’da İslamofobi denildiğinde, 2015’ten sonra İslamofobinin bir siyasi söylem olarak Avusturya’ya girdiği göz önüne alınarak, katılımcıların medyada ve siyasi söylemlerde 7 Ekim sonrasında bir artış gözlemleyip gözlemlemedikleri sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıt dikkat çekicidir ve her üç Müslümandan ikisi böyle bir artışın olduğunu düşünmektedir. 7 Ekim sonrası İslam ve Müslüman karşıtı siyasi söylemin ayrıca bir araştırmada analiz edilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Allport, G. ve Ross, J.M. (1967). Personal Religious Orientation and Prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5, 432-443.
- Amnesty International (2009). *Victim Or Suspect – A Question Of Colour Racial Discrimination In The Austrian Justice System*. London: Amnesty International Publications.
- Anadolu Ajansı (2017, 2 Mart). Avrupa'da Türklere Yönelik İrkçi Saldırıları Son Yıllarda Artıyor. Erişim adresi <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupada-turklere-yonelik-irkci-saldirilar-son-yillarda-artiyor/759523>
- Anadolu Ajansı (2018, 21 Mart). Avusturya'da İrkçi Saldırıları Artıyor, Erişim adresi <https://aa.com.tr/tr/dunya/-avusturyada-irkci-saldirilar-artiyor/1095399>
- BMEIA (2024, 11 Ekim). Muslims in Austria. Reprt by Bundesministerium Europaeische und internationale Angelegenheiten. https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/muslims_in_austria.pdf
- Ciftci, A. (2012). Islamophobia and Threat Perceptions: Explaining Anti-Muslim Sentiment in the West. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 32(3), 293-309.
- ECRI (2020). *ECRI Report On Austria*. European Commission against Racism and Intolerance.
- ENAR (2013). *Racism and Related Discriminatory Practices in Employment in Austria*. Report by European Network Against Racism.

- EUMC (2002). Summary Report on Islamophobia in the EU after 11 September 2001. Report by European Monitoring Center on Racism and Xenophobia.
- EUMC (2006). Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia. Report by European Monitoring Center on Racism and Xenophobia.
- European Commission (2024, 10 Ekim). Combating anti-Muslim Hatred. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-anti-muslim-hatred_en
- Fekete, L. (2009). *A Suitable Enemy: Racism, Migration and Islamophobia in Europe*. New York: Pluto Press.
- FRA (2017). Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims-Selected Findings. Report by FRA-European Union Agency for Fundamental Rights.
- FRA (2024). Being Muslim in The Eu. Report by European Union Agency for Fundamental Rights
- Hafez, F. & Heinisch, R. (2024). *Politicizing Islam in Austria: The Far-Right Impact in the Twenty-First Century*. Rutgers University Press. <https://doi.org/10.2307/jj.18530999>
- Helbling, M. (2014). Opposing Muslims and the Muslim Headscarf in Western Europe. *European Sociological Review*, 30(2), 242-257.
- Kunst, J.R., Sam, D.L. & Ulleberg, P. (2013). Perceived Islamophobia: Scale Development And Validation. *International Journal of Intercultural Relations*, 37, 225-237.
- Lee, S.A., Gibbons, J.A., Thompson, J.M., Timani, H.S. (2009). The Islamophobia Scale: Instrument Development and Initial Validation. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 19(2), 92-105.
- Minkenber, M. (2013). The European Radical Right and Xenophobia in West and East: Trends, Patterns and Challenges. In *Right-Wing Extremism in Europe*, Ralf Melzer ve Sebastian Serafin (Eds), pp. 9-33, Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung Forum.
- Noll, J.V. (2010). Public Support for a Ban on Headscarves: A Cross-National Perspective. *International Journal of Conflict and Violence*, 4(2), 191-204.
- OSCE (2024, 17 Mayıs). Hate Crime Report Austria. Report. <https://hatecrime.osce.org/austria>
- Pew (2009). Mapping the Global Muslim Population: A Report on the Size and Distribution of the World's Muslim Population, Report by Pew Research Center.
- Pew (2011). The Future of the Global Muslim Population: Projections for 2010-2030. Report by Pew Research Center.
- Pew (2012). The Global Religious Landscape: A Report on the Size and Distribution of the World's Major Religious Groups as of 2010. Report by Pew Research Center.
- Pew (2017). Europe's Growing Muslim Population, Report by Pew Research Center.
- Saroglou, V., Cohen, A.B. (2013). Cultural and Cross-Cultural Psychology of Religion. R.F. Paloutzian ve C.L. Park (Editörler), *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality* (ss. 330-353) içinde. New York: Guilford Press.
- Sevinç, K., (2019). *Islamophobia in the West and Its Psychological Basis*. Bursa: Emin Kitabevi.
- Sevinç, K., (2020). International Journal for the Psychology of Religion Dergisinin 2010-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Sayılarının Bibliometrik Analizi. *Psychology of Religion* (pp.135-157), Ankara: Nobel Yayınevi.

- Sezgin, Z. (2018). Islam and Muslim Minorities in Austria: Historical Context and Current Challenges of Integration. *Journal of International Migration and Integration*, <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0636-3>
- Statistics Austria (2024, 14 Ekim). Zensus Volkzaehlung 2021. <https://www.statistik.at/en/services/tools/services/publikationen/detail/1789>
- Strabac, Z. ve Listhaug, O. (2008). Anti-Muslim Prejudice in Europe: A Multilevel Analysis of Survey Data From 30 Countries. *Social Science Research*, 37, 268-286.
- Tell Mama UK (2024, 4 Ekim). Tell MAMA Recorded Almost 5,000 Anti-Muslim Cases A Year On From 7 October. <https://tellmamauk.org/tell-mama-recorded-almost-5000-anti-muslim-cases-a-year-on-from-7-october/>
- ZARA (2016). *Racism Report 2016: Individual Case Report about Attacks and Structures in Austria*. Report by ZARA-Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit.
- ZARA (2023). *Racism Report 2022: Analysis of Racist Attacks and Structures in Austria*. Wien: Zivilcourage & Anti-Rassismus-Arbeit.